

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus Lapissa

2020-2022

Valtionavustushakujen organisointi Lapissa

Hakija ja hallinnoija Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä

- Valmistelun vetovastuu Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus:
  - Kehitysjohtaja Kaisa Kostamo-Pääkkö
- Hankehakemuksen työstämisen vastuu:
  - Poske ja PTH-yksiköt
- Valmistelutiimit:
  - Poske
  - Lapin sairaanhoitopiirin Pth-yksikkö
  - Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin Pth-yksikkö
  - STM:n Lapin yhdyshenkilöt
  - THL: aluekoordinaattori (Pohjois-Suomi)

Valmistelutiimi huolehtii kuntien, kuntayhtymien, sekä muiden sidosryhmien (yksityinen sektori, järjestöt, oppilaitokset) mukana olosta ja tiedonvälityksestä hankevalmistelun osalta

Valmistelun eteneminen 1.1.-30.4.2020

Kehittämistarpeiden valinta

- Keskustelu sairaanhoitopiireittäin
- Edellisen valmistelun aineisto
- THL:n asiantuntija-arvio
- Maakunnallinen seminaari Rovaniemellä 29.1.2020 (osallistujia 139)

Tavoitteiden määrittely

- Maakunnallinen seminaari Rovaniemellä 17.2.2020 (osallistujia 158)
- Valmistelutiimin työskentely

Toimenpiteiden määrittely tavoitteille

- Maakunnallinen seminaari Kemissä 27.2.2020 (osallistujia 108)
- Tavoitteiden tarkennukset ja muokkaukset valmistelutiimissä 10.3.2020 mennessä

Tavoitteiden ja toimenpiteiden kokonaisuus

- Etäseminaari 19.3.2020 (Osallistujia 70)

Hakemuksen kirjoittaminen

- Valmistelutiimin työstämä – 30.4.2020 mennessä

Kehittämistarpeet

THL:N ARVIOINTIRAPORTTI 2019

1. Työikäisten työ- ja toimintakyky ja työllistyminen
2. Mielensterveys- ja päihdepalvelut
3. Saamelaisten palvelut
4. Tietojärjestelmät

LAPIN MAAKUNNAN VALITSEMAT KEHITTÄMISTARPEET 29.1.2020

- konkreettista alueellista yhteistyötä, mikä johtaa osaamisen parempaan hyötykäyttöön, tyhjäkäynnin vähenemiseen ja sitä kautta kustannustehokkuuteen ilman palveluiden karsimista
- perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen yhteistyötä, jotta asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti, oikeassa paikassa ja kustannustehokkaasti
- monipuolista monikanavaista asiakasohjausta (neuvonta, palveluohjaus), jotta voimme vastata paremmin asiakkaiden tiedon tarpeeseen, eri ratkaisuvaihtoehtoihin, tarpeen mukaisiin palveluihin kustannustehokkaasti, eri toimijoita yhdistäen.
- kustannustietouden vahvistamista ja vaikuttavuuden mittareiden tuottamista, jotta sote-palveluiden analysointia saadaan tehostettua ja palveluiden arviointi antaisi yhteismitallista, luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa palveluiden toimivuudesta ja kustannustehokkuudesta tiedolla johtamisen tueksi.
- Meillä on tarve kehittää Lapin Sote-keskus hankkeessa perheille matalan kynnyksen palveluja, koska ne mahdollistavat moninaisen (sote, 3 sektori, sivi ym) varhaisen tuen ja vähentävät korjaavien palveluiden tarvetta

Päätavoite ja osatavoitteet

Hankkeen päätavoitteena on turvata asiakkaalle sosiaali- ja terveyskeskuksessa sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut yhteensovittuna, jolloin toimijoiden työnjaosta on sovittu ja yhteistyökäytännöt ovat sujuvia. Hoidon ja palvelun piiriin pääsee tarpeen edellyttämässä ajassa monikanavaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö on osaavaa, sitoutunutta ja osaamista hyödynnetään laajasti.

Hankkeen osatavoitteet jakautuvat neljän kokonaisuuden alle:

1. Sote-keskuksen kehittäminen
2. Lapset, nuoret ja perheet
3. Saamenkieliset ja kulttuurinmukaiset palvelut
4. Ikäihmisten palvelut

1. Sote-keskuksen kehittäminen

Saatavuus, oikea-aikaisuus, jatkuvuus

Ennaltaehkäisy ja ennakointi

Laatu ja vaikuttavuus

Monialaisuus ja yhteentoimivuus

Kustannuskasvun hillintä

Tavoitteet

1. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa kehitetään palveluiden saatavuutta alueellisesti, monialaisena ja monitoimijaisena yhteistyönä. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa otetaan käyttöön toimintatapoja ja työkaluja, joiden on todettu parantavan hoitoon pääsyä ja palveluiden saatavuutta. Toimintaa kehittämällä hoitoon pääsy paranee ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin pääsee lakien edellyttämässä ajassa.
2. Monialaista ja monitoimijaista yhteistyötä sekä erityistason tukea perustason palveluihin vahvistetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamista tuetaan ja vahvistetaan.
3. Aikuisten matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita on tarkasteltu yhteistyössä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden kesken. Työnjaosta ja yhteistyökäytännöistä on sovittu eri toimijoiden välillä. Matalan kynnyksen hoitoon pääsy paranee aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Hoidon tarpeen arviointia on kehitetty ja yhtenäistetty. Matalan kynnyksen mielenterveyspalveluissa hyödynnetään monikanavaisia palveluita (esim. digitaalisia).
4. Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteisiä toimintamalleja työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinneissa on kehitetty työkyvyn tuen kehittämisen hankekokonaisuuden rinnalla. Työttömien työ- ja toimintakykyarvioihin ohjautumista selkeytetään monialaisessa yhteistyössä ja oikea-aikaisen avun saamista edistetään sosiaali- ja terveystyöpalveluissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työ- ja toimintakyvyn arviointiosaaminen on lisääntynyt, ja heikommassa asemassa oleva asiakkaan palvelutarve tunnistetaan monialaisesti.
5. Sosiaali- ja terveyskeskusten kehittämisessä vahvistetaan perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyötä, jolloin tuetaan sosiaalisten ongelmien ennalta ehkäisyä sekä tuetaan paljon tukea tarvitsevien voimavaroja varhaisemmassa vaiheessa.
6. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa otetaan käyttöön vaikuttaviksi todettuja työskentelytapoja ja ennaltaehkäiseviä työmalleja. Vaikuttavat työskentelytavat edes auttavat hoitoon ja palvelun piiriin pääsyssä ja tehostavat hoidon/palvelun sisällöllistä laatua ja vaikuttavuutta.
7. Sosiaali- ja terveyskeskuksessa otetaan käyttöön uusia sähköisiä palveluita ja edistetään jo käytössä olevien sähköisten palveluiden käyttöä palveluiden saatavuuden edistämiseksi koko maakunnan alueella. Palveluiden yhdenvertaisuus, yhdenmukaisuus ja saatavuus paranevat sähköisten palveluiden käyttöönotolla.
8. Sosiaali- ja terveyskeskusten palveluneuvontaa ja ohjausta kehitetään niin, että oikean neuvon ja avun saa monikanavaisesti erilaisilla yhteydenottotavoilla ja tarpeenmukaiseen palveluun pääsee sujuvasti ja oikea-aikaisesti. Asiakas löytää tarvitsemaansa tietoa palveluista ja saa neuvontaa ehkäisevästi, matalalla kynnyksellä, monikanavaisesti sekä tarvittaessa ohjautuu oikean palvelun piiriin mahdollisimman vähillä yhteydenotoilla.

2.Lapset, nuoret ja perheet

Saatavuus, oikea-aikaisuus,
jatkuvuus

Ennaltaehkäisy ja ennakointi

Kustannuskasvun hillintä

Tavoitteet

1. Maakunnan alueella kunnissa on toimiva lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kokonaisuus. Perheiden peruspalveluita on vahvistettu yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien koulutoimen, varhaiskasvatuksen, nuorisotoimen ja erityispalveluiden kesken (erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun). Perheiden palveluita kehitetään verkostomaiseksi ja monikanavaiseksi. Maakunnat saavat valtakunnallisista erva-tason OT-keskuksista tarvittavan tuen työlleen (konsultaatio) monikanavaisesti.
2. Lasten- ja nuorten perustason palveluissa kehitetään mielenterveyttä tukevaa ennalta ehkäisevää työtä ja työmenetelmiä sekä otetaan käyttöön psykososiaalisia menetelmiä yhteistyössä erityistason kanssa. Eristystason tukea saadaan monikanavaisesti erva-tason OT-keskuksista. Tavoitteena on selvittää, suunnitella ja ottaa käyttöön varhaisen tuen menetelmiä vanhemmuuden tukemiseksi sekä tukea mielenterveyttä tukevaa ennaltaehkäisevää työtä ja työmenetelmien käyttöönottoa kunnissa.

3.Saamenkielen ja kulttuurin mukaiset palvelut

Saatavuus, oikea-aikaisuus, jatkuvuus

Kustannuskasvun hillintä

Tavoitteet

1. Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten perhepalveluiden saatavuus paranee ja laatu vahvistuu. Perhepalveluita kehitetään verkostomaisiksi ja monikanavaisiksi yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulu- ja nuorisotoimen sekä erityispalveluiden kesken. Työntekijöiden ammatillinen tuki vahvistuu.
2. Saamenkielen ja kulttuurinmukaisia mielenterveys- ja päihdepalveluita on paremmin saatavilla matalan kynnyksen yhteydenotoilla. Palveluohjaus ja palvelujen yhteentoimivuus perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden kesken on parantunut. Palveluissa ymmärretään alkuperäiskansalähtöisyys ja käytettävät menetelmät tunnistavat saamelaisten kieleen, kulttuuriin ja elämäntapaan liittyvät erityistarpeet.

4. Ikäihmisten palvelut

Saatavuus, oikea-aikaisuus, jatkuvuus

Kustannuskasvun hillintä

Tavoitteet

1. Ikäihmisten pärjäämistä turvataan ja tuetaan arjessa monikanavaisesti. Ikäihmisten palvelutarpeet tunnistetaan monialaisesti ja yhtenäisin kriteerein.

Aikataulu

1.1.2020-31.10.2022

Tarkentava aikataulu laaditaan syksyllä 2020

HANKKEEN VAIHEET	AIKATAULU					
	1-5.20	8-12.20	1-6.21	7-12.21	1-6.22	7-10.22
Hankkeen valmistelu						
Tarkentavien suunnitelmien ja aikataulujen laadinta						
Sote-keskuksen kehittäminen						
Avosairaanhoidon vastaanottotoiminnan toimintakäytäntöjen läpikäynti, suunnittelu uudesta toimintavasta ja toimintatavan käyttöönotto (Tuusulan/ Kolarin malli) huomioiden sosiaalihuollon roolit ja vastuut						
Otetaan käyttöön toimintatapoja ja työkaluja hoitoon pääsyn ja palveluiden saatavuuden parantamiseksi						
Toiminta-, ja työskentelymallien kehittäminen sosiaali- ja terveyskeskuksissa (esim. tiimi- ja työparityön kehittäminen, konsultaatiokäytännöt, tehostettu ensikäynti), etäkontaktien lisääminen						
Potilas- ja asiakaslähtöisen terveys- ja hoitosuunnitelman laatiminen, yhteisten sote-asiakkaisen kanssa laaditaan kokonaisvaltaiset asiakassuunnitelmat						
Hoito- ja palveluketjun mallintaminen mielen terveys- ja päihdepalveluissa.						
Sähköisten palveluiden kehittäminen matalan kynnyksen mielen terveys- ja päihdepalveluissa. Hoitoon ohjauksen kehittäminen						
Tehostetun ensikäynnin ja lyhytterapioiden käyttöönotto, etä- ja vertaisryhmien kehittäminen						
Palveluketjun mallintaminen työttömien työ- ja toimintakyvyn selvittelyyn ja arviointiin						
Työ- ja toimintakykypalveluketjun juurruttaminen ja toimintamallien käyttöönotto						
Elintapaohjauksen ja elintapaohjausmallien tarjottimen rakentaminen						
Sote-palveluiden palveluohjauksen- ja neuvonnan kehittäminen						
Lapset, nuoret ja perheet						
Kehitetään olemassa olevien perhekeskusten toimintaa sekä maakunnallista sähköistä perhekeskustoimintamallia						
Kehitetään matalan kynnyksen palveluiden saatavuutta ja toiminnallisuutta, jotta ne olisivat asiakaslähtöisiä ja monikanavaisia (digitaalisuus).						
Suunnitellaan ja sovitaan ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tuen menetelmien käyttöönotosta						
Kehitetään perustason palveluissa mielen terveyttä tukevaa ennalta ehkäisevää työtä ja työmenetelmiä, käyttöön psykososiaalisia menetelmiä yhteistyössä erityistason kanssa.						
Saamenkieliset palvelut						
Kehitetään saamenkielen ja kulttuurin mukaisia perhepalveluita saamelaisalueen kunnissa monialaisesti matalan kynnyksen periaatteella eri toimijoiden kesken monikanavaisesti (digitaalisuus)						
Palveluihin pääsyä, yhteydenottoa, avun saantia ja ohjausta osana muita palveluja selkeytetään osana mielen terveyspalveluiden kehittämistä ja hoito- ja palveluketjun kehittämistä						
Vahvistetaan mielen terveys- ja päihdetyön saamenkielen ja kulttuurin mukaisen palvelun osaamista						
Ikäihmisten palvelut						
Kehitetään verkostomaisesti yhtenäisten palvelutarpeen arvioinnin käytäntöjen, työvälineiden ja palvelujen myöntämisperusteiden käyttöönottoa kunnissa						
Edistetään kevyempien välimuotoisten asumispalveluiden käyttöönottoa esim. perhehoidon lisäämisellä						
Edistetään etäpalvelujen käyttöönottoa						
Seuranta ja arviointi						
Hankkeen päätöstoimet ja päätös						

Yhteys rakenteiden kehittämiseen

Rakenteiden kehittäminen

Osa- alue 2.	1. Suunnittelu- ja seurantajärjestelmän rakentaminen <ul style="list-style-type: none"> Hallintamallit, palveluketjut ja kokonaisarkkitehtuuri Toiminnan ja talouden suunnittelu ja ohjaus Tieto- ja tiedolla johtaminen
	2. TKIO-toimintaa tukevat toimenpiteet ja niiden kehittäminen
	3. Yhteistyöalueen (ERVA) yhteistyömallien suunnittelu ja toteuttaminen
Osa- alue 3.	1. Alueellisen digipalveluyksikön suunnittelu ja perustaminen
	2. Virtu.fi -palvelukokonaisuuden laajentaminen ja arkkitehtuurisesti yhteen toimivaksi rakentaminen
	3. Etäpalveluiden, konsultaatioiden ja kotiin tuotettavien toimintamallien yhtenäistäminen, digipalveluyksikön tuella
	4. Tietojärjestelmien yhdenmukaistaminen
Osa- alue 4.	1. Verkostomaisesti toimivan ja monialaista erityisosaaamista ja palveluja tarjoavan pohjoisen OT-keskuksen muodostaminen lasten nuorten ja perheiden palveluihin

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus

Asiakasohjauksen kehittäminen painopisteenä ennaltaehkäisy, yhden luukun periaate, matala kynnyks ja monikanavaisuus 1. 1. 2.
Palveluketjujen mallintaminen: työttömien työ- ja toimintakyvyn selvittely ja arviointi; aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut, ml. saamen kielen ja kulttuurin mukaisiin palveluihin pääsyn, yhteydenoton, avun saannin ja ohjauksen selkeyttäminen 1 1. 3.
Olemassa olevien perhekeskusten toiminnan sekä maakunnallisen sähköisen perhekeskuksen kehittäminen, ml. saamen kielen ja kulttuurin mukaisten perhepalveluiden kehittäminen saamelaisalueen kunnissa matalan kynnyksen periaatteella, monialaisesti ja monikanavaisesti 1. 1. 3.
Lasten ja perheiden matalan kynnyksen palveluiden saatavuuden ja toiminnallisuuden kehittäminen asiakaslähtöiseksi ja monikanavaisesti 1. 3.
Hoitoon pääsyä ja palveluiden saatavuutta parantavien toimintatapojen ja työkalujen käyttöönotto sosiaali- ja terveyskeskuksissa 1. 3.
Elintapaohjauksen hyvien käytäntöjen ja mallien selvittäminen ja "elintapaohjausmallien tarjottimen" rakentaminen 1. 2. 3.
Sähköisten palveluiden hyödyntäminen aikuisten matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden järjestämisessä. Kehitetään matalan kynnyksen hoitoon ohjausta ja hoitoon hakeutumisen yhteydenottotapoja monikanavaisesti 1. 3.
Etäpalvelujen käyttöönoton edistäminen ikäihmisten palveluissa: etäkotihoito, etäkuntoutus, turvateknologia 1. 3.
Otetaan käyttöön yhteinen kokonaisvaltainen asiakassuunnitelma työikäisten palveluissa: tiedon eheys, käytettävyys ja asiakasturvallisuus 1. 4.
Mielenterveyttä tukevan ennalta ehkäisevän työn ja työmenetelmien kehittäminen lasten ja nuorten peruspalveluissa sekä psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto yhteistyössä erityistason kanssa 1.